

VU Research Portal

Agency

van der Veen, Chiel; van Halem, Nicolette

published in

Zone

2020

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van der Veen, C., & van Halem, N. (2020). Agency. *Zone*, 19(2), 12-12.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Agency

INTRODUCTIE

De leerkracht als change-agent, inzetten op de professionele agency van docenten of de agency van leerlingen versterken. De kans is groot dat je het begrip 'agency' op enig moment voorbij hebt zien komen. Hoewel het concept 'agency' aan populariteit wint, is voor veel leerkrachten allerm minst duidelijk wat er met het concept wordt bedoeld en wat zij er binnen hun onderwijspraktijk mee kunnen. In deze bijdrage zullen wij het begrip 'agency' nader toelichten en beschrijven welke waarde dit concept kan hebben voor het onderwijs.

AGENCY: WAT EN WAAROM

In de afgelopen jaren is er steeds meer controle het onderwijs ingeslopen. Leerkrachten moeten zich voortdurend (extern) verantwoorden, hebben steeds minder ruimte om naar eigen professionele inzicht te handelen en moeten elke keuze vastleggen. Ook voor leerlingen betekent deze toename aan controle dat er in het onderwijs minder ruimte is voor (aansluiting op) hun eigen motieven en interesses. In reactie op deze tendens zien we dat het begrip 'agency' een steeds belangrijker rol inneemt in discussies over goed onderwijs. Dit ingewikkelde en veelomvattende concept laat zich maar lastig vangen in een definitie en blijft slecht te vertalen naar het Nederlands. Agency van leerkrachten wordt in discussies over onderwijs vaak gezien als een eigenschap die nauw samenhangt met kritisch zijn, verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen voor het eigen professionele handelen, en het maken van deskundige en verantwoordelijke keuzes die bevorderlijk zijn voor het leren en de ontwikkeling van leerlingen (van der Veen, van Oers, & Wardekker, in voorbereiding).

AGENCY IS NIET ALLEEN VAN JEZELF

In veel beschrijvingen of definities wordt agency gezien als een eigenschap van individuele leerkrachten. Iets dat van jezelf is en dat aangeleerd kan worden. Dit

is een misvatting. Hoewel je agency van leerkrachten kunt bevorderen, hangt de mate waarin leerkrachten ruimte krijgen om agency te laten zien sterk af van de omgeving waarin zij werken. Agency is dus niet alleen van jezelf, maar wordt versterkt door de ruimte en mogelijkheden die de omgeving biedt. Relationale aspecten, zoals samenwerking tussen leerkrachten, vertrouwen van de leerling in de leerkracht en vertrouwen van de leerkracht in de schoolleider spelen een belangrijke rol in een omgeving die agency bevordert (van Halem et al., 2020). Deze relationele aspecten beperken zich niet alleen tot binnen de schoolmuren; ook zaken als ouderbetrokkenheid spelen een belangrijke rol in het bevorderen van agency van de leerkracht en de leerling (van Halem et al., 2020).

AGENCY VAN LEERLINGEN BEVORDEREN IS MEER DAN LOSLATEN

Agency van leerlingen wordt in discussies over onderwijs vaak gelijkgesteld aan de controle die de leerling kan uitoefenen op de leerdoelen en het leerproces. Leerlingen meer controle geven over hun leerproces wordt geassocieerd met positieve uitkomsten, zoals een toename in motivatie en leerprestaties (Biggs & Tang, 2011; Patall, Cooper, & Civey Robinson, 2008). Helaas is er geen simpel recept om de agency van leerlingen te bevorderen. Een aantal factoren maken dat leerkrachten vaak erg voorzichtig zijn met het overdragen van controle aan de leerling: zowel het bieden van te veel als te weinig controle dempt namelijk het positieve effect op motivatie (Patall, Cooper & Civey Robinson, 2008). Hoe zit dat precies? Ten eerste. Wanneer leerkrachten leerlingen alleen controle geven bij taken of activiteiten die onvoldoende aansluiten bij de interesses van leerlingen en die niet bijdragen aan het gevoel van autonomie van leerlingen, dan zien we juist dat het geven van controle aan leerlingen geen tot een klein effect heeft op de motivatie (Patall & Hooper, 2019; zie ook van Oers, 2012).

Ten tweede. Wanneer leerlingen voorkomen ontberen heeft het geven van controle aan leerlingen een negatief effect op leerprestaties (Kopcha & Sullivan, 2008). Zorgvuldig ontworpen activiteiten zijn dus nodig om agency te bevorderen op een wijze die motivatie en leerwinst vergroot. Hierbij is het belangrijk dat leerkrachten op de juiste momenten de juiste hoeveelheid controle aan leerlingen te geven.

TOT SLOT

Hoewel agency een complex begrip is waar nog niet het laatste artikel over is geschreven, zijn wij van mening dat dit begrip leerkrachten kan helpen in hun denken over goed onderwijs. Het bevorderen van agency van leerlingen kan hen meer gemotiveerd en betrokken maken. Daarnaast draagt het bevorderen van agency van leerkrachten bij aan de professionaliteit van het beroep en de kwaliteit van het onderwijs. Een belangrijke boodschap uit de wetenschappelijke literatuur is dat het niet alleen een competentie is van de leerkracht of de leerling, maar ook een resultaat van de omgeving waar zij zich in bevinden en de kwaliteit van de relaties tussen alle betrokkenen. Het is dus van belang dat er binnen een school gezamenlijk nagedacht wordt over agency. In dialoog gaan met elkaar en met de leerling is daarbij een van de belangrijkste succesfactoren.

De literatuurlijst is te raadplegen op www.tijdschrijfzone.nl in het archief.

Chiel van der Veen is universitair docent onderwijspedagogiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Nicolette van Halem is promovenda bij 'the Amsterdam Center for Learning Analytics' aan de Vrije Universiteit Amsterdam en visiting scholar bij de afdeling onderwijs studies aan de Universiteit van Californië, San Diego.